

Bruselj, 3. julij 2026
(OR. en)

11119/26

ECOFIN 909
UEM 313
SOC 438
EMPL 240
COMPET 853
ENV 829
EDUC 295
ENER 451
JAI 889
GENDER 126
JEUN 169
SAN 527
ECB
EIB

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	PRIPOROČILO SVETA o ekonomski, socialni, strukturni in proračunski politiki ter politiki zaposlovanja Irske

V prilogi vam pošiljamo navedeni osnutek priporočila Sveta, ki so ga pregledali in potrdili različni odbori Sveta ter dokončno oblikoval Ekonomsko-finančni odbor, temelji pa na predlogu Komisije COM(2026) 207 final.

PRIPOROČILO SVETA

o ekonomski, socialni, strukturni in proračunski politiki ter politiki zaposlovanja Irske

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97¹ in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

¹ Uredba (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 (UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>)

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Uredba (EU) 2024/1263 določa cilje okvira ekonomskega upravljanja, s katerim se želi spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, z reformami in naložbami pa trajnostno in vključujočo rast in odpornost, ter preprečiti čezmerne javnofinančne primanjkljaje. Uredba določa, da Svet in Komisija izvajata večstranski nadzor v okviru evropskega semestra v skladu s cilji in zahtevami iz Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Evropski semester vključuje zlasti oblikovanje specifičnih priporočil za države in nadzor nad njihovim izvajanjem.
- (2) Komisija je 25. novembra 2025 sprejela mnenje o osnutku proračunskega načrta Irske za leto 2026. Na isti datum je Komisija na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2026, v katerem Irske ni opredelila kot ene od držav članic, za katero bi bilo treba opraviti poglobljeni pregled. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja, priporočilo za priporočilo Sveta o človeškem kapitalu v Evropski uniji ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2026, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja² sprejel 21. aprila 2026, skupno poročilo o zaposlovanju in priporočilo o človeškem kapitalu pa 9. marca 2026.
- (3) Komisija je 29. januarja 2025 objavila kompasa za konkurenčnost, tj. strateški okvir, katerega cilj je v naslednjih petih letih povečati svetovno konkurenčnost Unije. V njem so opredeljeni trije nujni elementi preobrazbe za trajnostno gospodarsko rast: inovacije, razogljičenje in konkurenčnost ter varnost. Kompas za konkurenčnost je od objave podlaga za delo v okviru evropskega semestra, s čimer zagotavlja, da so ekonomske politike držav članic skladne s strateškimi cilji EU, ter ustvarja enoten pristop k ekonomskemu upravljanju, ki spodbuja trajnostno rast, inovacije in odpornost po vsej Uniji.

² UL C, C/2026/2434, 28. april 2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2026 nadalje razvija skupaj z zaključno fazo izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost³. Načrti za okrevanje in odpornost so bili skupaj s financiranjem kohezijske politike bistveni za uresničevanje prednostnih nalog politike v okviru evropskega semestra, saj so morali učinkovito obravnavati vse ali pomemben del izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v nedavnih ciklih, programi, ki se financirajo iz evropske kohezijske politike, pa so morali upoštevati specifična priporočila za države. Ker se mehanizem za okrevanje in odpornost bliža koncu svoje življenjske dobe, je še vedno bistveno, da se ohranijo in nadgradijo reforme in naložbe, ki se izvajajo z njegovo podporo, zlasti tiste, ki prispevajo k obravnavi izzivov, opredeljenih v specifičnih priporočilih za države.
- (5) Komisija je 3. junija 2026 objavila poročilo o državi za Irsko za leto 2026. V njem je ocenila napredek Irske pri izvajanju specifičnih priporočil za državo za leto 2025 ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Irskem. Na podlagi te analize so bili v poročilu o državi opredeljeni najbolj pereči izzivi, s katerimi se sooča Irska. V njem je bil tudi ocenjen napredek Irske pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic, pa tudi pri doseganju krovnih ciljev Unije glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjševanja revščine in socialne izključenosti ter ciljev trajnostnega razvoja ZN.

³ Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) Svet je 10. marca 2026 na podlagi ocene in priporočila Komisije sprejel priporočilo, v katerem je potrdil nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt Irske iz januarja 2026⁴. Načrt, predložen na podlagi člena 15(2) Uredbe (EU) 2024/1263, zajema obdobje od leta 2026 do leta 2030 in določa proračunsko omejitev v obliki najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov v petih letih. Svet je priporočil naslednje najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov: 6,6 % v letu 2026, 6,0 % v letu 2027, 7,6 % v letu 2028, 6,7 % v letu 2029 in 6,4 % v letu 2030, kar ustreza najvišjim kumulativnim stopnjam rasti, izračunanim glede na izhodiščno leto 2024, in sicer 16,5 % v letu 2026, 23,5 % v letu 2027, 32,9 % v letu 2028, 41,7 % v letu 2029 in 50,9 % v letu 2030. To priporočilo je nadomestilo priporočilo z dne 21. januarja 2025⁵. Vendar najvišji stopnji rasti očiščenih odhodkov, določeni v navedenem priporočilu za leto 2025, in sicer 5,1 % na letni ravni in 15,4 % kumulativno glede na izhodiščno leto 2023, ostajata relevantni za oceno skladnosti do vključno leta 2025.
- (7) Vojna agresija Rusije proti Ukrajini in njene posledice pomenijo eksistencialni izziv za Evropsko unijo. Komisija je države članice pozvala, naj zaprosijo za usklajeno aktivacijo nacionalne odstopne klavzule v okviru Pakta za stabilnost in rast, da bi podprla prizadevanja EU za hitro in znatno povečanje obrambnih odhodkov⁶, Evropski svet pa je ta predlog pozdravil 6. marca 2025. Države članice lahko še vedno zahtevajo aktivacijo nacionalne odstopne klavzule kadar koli do leta 2028, če izpolnjujejo merila iz člena 26 Uredbe (EU) 2024/1263.

⁴ Priporočilo Sveta z dne 10. marca 2026 o potrditvi nacionalnega srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Irske (UL C, C/2026/1812, 20. marec 2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/1812/oj>).

⁵ Priporočilo Sveta z dne 21. januarja 2025 o potrditvi nacionalnega srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Irske (UL C, C/2025/667, 10. februar 2025, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/667/oj>).

⁶ Sporočilo Komisije Upoštevanje večjih obrambnih izdatkov v okviru Pakta za stabilnost in rast (Bruselj, C(2025) 2000 final z dne 19. marca 2025).

- (8) Irška je 30. aprila 2026 predložila letno poročilo o napredku 2026⁷ v zvezi z upoštevanjem priporočenih najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov ter v zvezi z izvajanjem reform in naložb v odziv na glavne izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo v okviru evropskega semestra. Letno poročilo o napredku odraža tudi polletno poročanje Irske o napredku pri izvajanju načrta za okrevanje in odpornost v skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241.
- (9) Rast realnega BDP je v letu 2025 znašala 12,3 %, inflacija po HICP pa 2,1 %. Glede na pomladansko napoved Komisije 2026 naj bi se realni BDP v letu 2026 zmanjšal za 1,2 % in v letu 2027 zrasel za 3,4 %, inflacija po HICP pa naj bi znašala 3,5 % v letu 2026 in 2,6 % v letu 2027.
- (10) Na podlagi podatkov, ki jih je zagotovil Eurostat⁸, se je presežek sektorja država na Irskem zmanjšal s 4,1 % BDP v letu 2024 na 1,8 % BDP v letu 2025. Presežek se je leta 2025 zmanjšal predvsem zaradi odsotnosti visokih enkratnih prihodkov, zabeleženih leta 2024. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, je v pomladanski napovedi Komisije 2026 v letu 2026 predviden presežek v višini 1,4 % BDP, v letu 2027 pa v višini 1,2 % BDP. Zmanjšanje presežka v letih 2026 in 2027 sta predvsem posledica umiritve rasti prihodkov in predvidenega močnega povečanja odhodkov za plače v javnem sektorju, socialne prejemke in nadomestila ter javne naložbe.

⁷ Letna poročila o napredku za leto 2026 so na voljo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_sl.

⁸ Eurostat, Kazalniki eura, 22. april 2026.

- (11) Glede na ocene Komisije je bila fiskalna naravnost⁹, ki vključuje nacionalno financirane odhodke in odhodke, ki jih financira EU, v letu 2025 pretežno nevtralna. V letih 2026 in 2027 naj bi bila prav tako pretežno nevtralna.
- (12) Na podlagi podatkov, ki jih je zagotovil Eurostat¹⁰, se je dolg sektorja država na Irskem zmanjšal z 38,3 % BDP konec leta 2024 na 32,9 % BDP konec leta 2025. Zmanjšanje deleža dolga v letu 2025 je predvsem posledica močne realne rasti gospodarstva in doseženega proračunskega presežka. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, pomladanska napoved Komisije 2026 predvideva, da se bo delež javnega dolga v BDP do konca leta 2026 zmanjšal na 32,4 %, do konca leta 2027 pa še dodatno na 31,6 %.
- (13) Glede na pomladansko napoved Komisije 2026 so skupni obrambni odhodki sektorja država na Irskem leta 2025 znašali 0,2 % BDP, leta 2026 pa naj bi ostali na isti ravni

⁹ Fiskalna naravnost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU. Fiskalna naravnost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

¹⁰ Eurostat, Kazalniki eura, 22. april 2026.

- (14) Unija se še naprej sooča s tveganji motenj v oskrbi z energijo in povečane nestanovitnosti cen, ki jih še zaostrejuje geopolitične napetosti, ki vplivajo na svetovne trge nafte in plina. Izkušnje iz energetske krize v obdobju 2022–2023 so pokazale, da splošni ukrepi, ki niso ciljno usmerjeni, povzročajo velike fiskalne stroške ter so socialno in gospodarsko neučinkoviti. Irska od izbruha vojne na Bližnjem vzhodu februarja 2026 sprejema ukrepe fiskalne politike, da bi ublažila učinek, ki ga imajo visoke cene energije na gospodinjstva in podjetja¹¹. Ti vključujejo neciljno znižanje trošarin in dajatve za agencijo za naftne rezerve (National Oil Reserves Agency – NORA) do julija 2026, odlog zvišanja davka na ogljikov dioksid do oktobra 2026, ciljno usmerjene subvencije prometnemu sektorju do maja 2026 in kmetijskemu sektorju do julija 2026 ter ciljno usmerjene socialne transferje gospodinjstvom z nizkimi dohodki aprila 2026. Glede na pomladansko napoved Komisije 2026 naj bi v letu 2026 fiskalni stroški teh ukrepov znašali 0,1 % BDP. Če bi ti ukrepi veljali do konca leta 2026, bi po ocenah Komisije njihovi fiskalni stroški v letu 2026 znašali 0,3 % BDP.
- (15) Glede na izračune Komisije so očiščeni odhodki na Irskem v letu 2025 zrasli za 6,7 %, v letih 2024 in 2025 pa kumulativno za 15 %. Rast očiščenih odhodkov v letu 2025 je nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, ki jo je Svet priporočil januarja 2025, kar na letni ravni ustreza odstopanju, ki nekoliko presega 0,3 % BDP. Če se upoštevata leti 2024 in 2025 skupaj, je kumulativna stopnja rasti očiščenih odhodkov pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Hkrati je, kot je navedeno, proračunski položaj v letu 2025 izkazoval presežek, dolg sektorja država pa je bil pod 60 % BDP.

¹¹ To odraža stanje na presečni datum pomladanske napovedi Komisije 2026 (4. maj 2026).

- (16) Glede na izračune Komisije naj bi očiščeni odhodki na Irskem v letu 2026 zrasli za 6,1 %, v letih 2025 in 2026 pa kumulativno za 13,2 %. Rast očiščenih odhodkov naj bi bila v letu 2026 pod najvišjo stopnjo rasti, ki jo je Svet priporočil marca 2026. Če se upoštevata leti 2025 in 2026 skupaj, naj bi bila tudi kumulativna stopnja rasti očiščenih odhodkov pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti.
- (17) Odvisnost javnofinančnih prihodkov Irske od obdavčitve dohodkov pravnih oseb, katerih vir so multinacionalne družbe v tuji lasti, še naprej pomeni tveganje za stabilnost javnih financ. Izjemno visoki prihodki iz davka od dohodkov pravnih oseb izvirajo iz razmeroma majhnega števila velikih podjetij v farmacevtskem sektorju in sektorju IKT, pri čemer je znaten delež teh prihodkov ocenjen kot nepričakovan, tj. večji od tega, kar je mogoče pojasniti z domačo gospodarsko dejavnostjo. Zato bi lahko na prihodke iz davka od dohodkov pravnih oseb močno vplivala gibanja na mednarodni ravni, kot so spremembe v svetovnem trgovinskem in davčnem okolju. Tveganja, povezana z davkom od dohodkov pravnih oseb, dodatno povečujejo medsebojne povezave med davčnima osnovama za davek od dohodkov pravnih oseb in dohodnino, saj multinacionalne družbe v tuji lasti pomembno prispevajo tudi k dohodkom iz dela in torej k prihodkom iz dohodnine. Da bi Irska ublažila fiskalna tveganja, del svojih nepričakovanih prihodkov usmerja v sklada Future Ireland Fund in Infrastructure, Climate and Nature Fund, da bi oblikovala fiskalne blažilnike. Vendar naj bi se večina preostalih nepričakovanih prihodkov porabila v skladu z irskim srednjeročnim fiskalno-strukturnim načrtom. Za zmanjšanje odvisnosti proračuna od potencialno začasnih prihodkov bi bila za Irsko koristna diverzifikacija virov proračunskih prihodkov.

- (18) Tveganja za dolgoročno fiskalno vzdržnost v zdravstvu ostajajo. Odhodki za zdravstvo na Irskem so kljub razmeroma mlademu in zdravemu prebivalstvu še naprej med najvišjimi v EU. Strukturne neučinkovitosti, kot sta močna odvisnost sistema od drage bolnišnične oskrbe in omejena dostopnost primarnega zdravstvenega varstva, pomenijo tveganje za fiskalno vzdržnost. To dodatno zaostrujejo vse večji pritiski povpraševanja zaradi staranja prebivalstva. Irska v zdravstvu izvaja ukrepe za omejevanje stroškov prek delovne skupine za produktivnost in prihranke (Productivity and Savings Taskforce), vendar je večina dosedanjih rezultatov za zdaj začasnih in leta 2025 niso preprečili prekoračitve proračuna v zdravstvu. Poleg tega so potrebni ukrepi politike, da se pospeši prehod na dostop do splošnega primarnega zdravstvenega varstva, hkrati pa odpravijo infrastrukturne omejitve in pomanjkanje zdravnikov. Irska izvaja reforme za decentralizacijo zagotavljanja zdravstvenega varstva, vendar je bil napredek pri širitvi upravičenosti in izboljšanju splošne dostopnosti javnega primarnega zdravstvenega varstva omejen.
- (19) Sistematično, smiselno in pravočasno vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov je še vedno bistvenega pomena, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje instrumentov Unije za financiranje, pa tudi v okviru evropskega semestra.

- (20) Pri izvajanju programov kohezijske politike, ki vključujejo podporo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Sklada za pravični prehod (SPP) in Evropskega socialnega sklada plus (ESS+), je Irska hitrejša od povprečja na ravni EU, in sicer kar zadeva izbiro projektov in tudi plačila. Pomembno je ohraniti sedanji zagon, hkrati pa čim bolj povečati učinek naložb na terenu. Irska že ukrepa v okviru svojih programov kohezijske politike, da bi povečala konkurenčnost in rast. Hkrati mora Irska pospešiti izvajanje Sklada za pravični prehod, saj morajo biti sredstva izplačana do konca leta 2026. Bistveno je zagotoviti, da se nove naložbe, ki jih je Irska opredelila pri vmesnem pregledu skladov kohezijske politike, zlasti tiste, ki so povezane s petimi prednostnimi nalogami, opredeljenimi v uredbi o vmesnem pregledu¹², izvedejo hitro in učinkovito.
- (21) Irska se srečuje z več izzivi v zvezi s produktivnostjo domačega gospodarstva, financiranjem razširitve podjetij, omejenimi neposrednimi naložbami malih vlagateljev, odvisnostjo od fosilnih goriv, naraščajočim povpraševanjem velikih porabnikov energije, energetske infrastrukturo, energetske učinkovitostjo, trajnostnim javnim prevozom in razpoložljivostjo polnilne infrastrukture. Irska se sooča tudi z izzivi, povezanimi z izvajanjem trajnostnih kmetijskih praks, pomanjkljivostmi, ki vplivajo na kakovost vode, vodne izgube in čiščenje odpadnih voda, ter omejenim napredkom pri metrikah krožnosti za ohranjanje materialne vrednosti v domačem gospodarstvu. Irska pa se sooča tudi z izzivi, povezanimi z brezdomstvom ter cenovno dostopnimi in socialnimi stanovanji, omejenimi zmogljivostmi lokalnih organov pri izvajanju stanovanjskih projektov in omejitvami v sektorju stanovanjske gradnje ter vključenostjo invalidov in staršev samohranilcev na trg dela in njihovo socialno vključenostjo.

¹² Uredba (EU) 2025/1914 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. septembra 2025 o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda.

- (22) Na visoko skupno produktivnost Irske v veliki meri vplivajo tuje multinacionalne družbe, medtem ko produktivnost domačih podjetij, večinoma MSP, zaostaja za produktivnostjo tujih multinacionalnih družb in primerljivih podjetij v EU. Krepitev domačih inovacijskih zmogljivosti je ključna za oblikovanje bolj uravnoveženega in odpornega gospodarstva, kar je še posebej pomembno v spreminjajočem se svetovnem okolju. Javnofinančni odhodki za raziskave in razvoj na Irskem so med najnižjimi v EU in znašajo le 0,2 % BDP (0,4 % BND*¹³), zasebne naložbe v raziskave in razvoj pa so močno skoncentrirane v podjetjih v tuji lasti, pri čemer domača MSP premalo vlagajo. Davčni dobropisi ostajajo glavni instrument javne podpore zasebnim raziskavam in razvoju na Irskem. Čeprav so pomemben instrument, bi se z več neposrednega financiranja raziskav in inovacij bolje obravnavale potrebe irskih MSP. Revidirani nacionalni razvojni načrt in nedavno objavljeni akcijski načrt za konkurenčnost in produktivnost predvidevata povečanje financiranja in podpore zasebnim in javnim raziskavam in razvoju ter inovacijam. Vendar sta popolno in pravočasno izvajanje ter trajno povečanje naložb ključna za krepitev domačih inovacijskih zmogljivosti Irske.
- (23) Čeprav so naložbe tveganega kapitala na splošno v skladu s povprečjem EU, so irski skladi tveganega kapitala običajno manjši od evropskih primerljivih skladov, kar prispeva k manjšemu obsegu poslov in znatni vrzeli v lastniškem financiranju za irska podjetja, ki se želijo razširiti. Odpravljanje te vrzeli pri širitvi podjetij je ključnega pomena za preprečevanje selitve hitro rastočih podjetij in krepitev doma ustvarjene rasti. Čeprav so pobude, ki jih podpira država, dosegle določen uspeh pri mobilizaciji naložb za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, je lastniško financiranje s strani institucionalnih vlagateljev omejeno. Spodbujanje udeležbe institucionalnih vlagateljev, zlasti pokojninskih skladov, v tveganem kapitalu in zasebnem lastniškem kapitalu lahko mobilizira kapital ter pomaga povečati naložbe v inovativna podjetja in podpreti širitev podjetij.

¹³ Spremenjeni bruto nacionalni dohodek (BND*) izključuje učinke globalizacije in natančneje kot BDP odraža dohodkovni standard irskih prebivalcev.

- (24) Irska ima eno najnižjih ravni neposredne udeležbe malih vlagateljev na kapitalskih trgih v EU. To je v veliki meri posledica močne naklonjenosti tradicionalnim oblikam varčevanja, kot so bančne vloge, zavarovalniški produkti in pokojninska sredstva. Poleg tega davčni odvračilni dejavniki in neobstoj namenskega varčevalno-naložbenega računa ovirajo naložbe. V zadnjem času so prizadevanja politike za spodbujanje večje udeležbe gospodinjstev na kapitalskih trgih intenzivnejša. Z omogočanjem večjih neposrednih naložb malih vlagateljev lahko gospodinjstva razširijo svoje naložbene priložnosti, njihovi prihranki pa se lahko usmerijo v produktivne naložbe, kar navsezadnje podpira rast in inovacije.
- (25) Odvisnost od fosilnih goriv ostaja znatna. Irska se je zavezala, da bo dosegla ambiciozne cilje zmanjšanja emisij, ter je določila ogljične proračune in sektorske zgornje meje emisij, pri čemer je opredelila jasne poti zmanjšanja po sektorjih. To naj bi uresničila zlasti z znatno večjim uvajanjem energije iz obnovljivih virov. Čeprav se je delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije povečal, Irska ni na dobri poti, da bi do leta 2030 dosegla nacionalni cilj 51-odstotnega zmanjšanja emisij v primerjavi z ravnmi iz leta 2018. Fosilna goriva še vedno predstavljajo največji delež v mešanici virov energije, pri čemer je zemeljski plin leta 2024 predstavljal približno tretjino celotne oskrbe z energijo, velika večina tega plina pa je uvožena. Zato je treba na Irskem dodatno izkoristiti potencial obnovljivih virov energije. Izvajanje racionaliziranega okvira za načrtovanje in izdajo dovoljenj, kot so elementi, opredeljeni v direktivi o energiji iz obnovljivih virov (RED III), bi pomagalo pri lažjem nadaljnjem uvajanju. Davek na ogljikov dioksid spodbuja razogljičenje v celotnem gospodarstvu in daje jasen cenovni signal onesnaževalcem, vendar prisotnost neciljnih in trajnih subvencij za fosilna goriva te cenovne signale spodkopava. Zato so potrebni dodatni ukrepi politike, da se še spodbudi zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv.

- (26) Velike neizpolnjene potrebe po naložbah v omrežje za prenos električne energije ovirajo doseganje podnebnih ciljev. Kombinacija večjega domačega povpraševanja po električni energiji in vključevanja vse večjih deležev spremenljive proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov še povečuje potrebo po izboljšanju energetske infrastrukture, zlasti za prenos, distribucijo in shranjevanje. Vse višje stopnje omejevanja proizvodnje in omejitve v omrežju kot posledica omejene razpoložljivosti zmogljivosti omejujejo pretok električne energije iz obnovljivih virov, s čimer se povečujejo emisije in zvišujejo cene električne energije. Zato so potrebni posodobljena in razširjena omrežna infrastruktura ter večja prizadevanja za izboljšanje prožnosti elektroenergetskega sistema, ki ne temelji na fosilnih gorivih, da bi se energija učinkovito prenašala od proizvodnje do središč odjema. Čeprav so bila za širitev in posodobitev omrežja dodeljena znatna sredstva, je še vedno treba izvesti naložbe. Namestitev pametnih števec je dosegla pomemben mejnik, saj ima zdaj približno 80 % gospodinjstev dostop do podatkov o porabi v realnem času, vendar je treba izboljšati dostopnost teh podatkov in potrošnike dodatno spodbuditi k aktivnemu sodelovanju na trgu prožnosti, tudi z ukrepi za odzivanje na strani povpraševanja.

- (27) Emisije v stavbnem sektorju so se leta 2024 povečale za 4,9 %, deloma zaradi energetske intenzivnega stavbnega fonda ter odvisnosti od ogrevanja prostorov in sanitarne vode s fosilnimi gorivi, kar poudarja potrebo po razogljičenju povpraševanja po energiji. Čeprav se hitrost prenove iz leta v leto povečuje, je še vedno nezadostna za doseganje ciljev, določenih v strategiji prenove. Dodatno podporo za prenovo zasebnih stanovanj bi bilo mogoče tudi bolj ciljno usmeriti, in sicer v najemnike, socialna stanovanja ali večstanovanjske stavbe oziroma na energetske najmanj učinkovite stavbe. Nadaljnja prizadevanja za izkoriščanje potenciala daljinskega ogrevanja bi omogočila tudi stroškovno učinkovito razogljičenje ogrevanja. Javne stavbe predstavljajo pomemben delež nestanovanjske porabe energije, vendar je nekaj bilo storjeno za izboljšanje njihove energetske učinkovitosti, zlasti v okviru številnih projektov Pathfinder v javnem sektorju. Predhodne ugotovitve kažejo na pomemben napredek in izboljšave tako na področju energetske učinkovitosti kot pri splošnem zmanjševanju emisij. Zato je za doseg ciljev za leto 2030 pomembno, da se še naprej izkoriščajo izkušnje, pridobljene v okviru projektov Pathfinder za prenovo v javnem sektorju.

- (28) Veliki porabniki energije še naprej predstavljajo pomemben delež povpraševanja po energiji. Izmerjena poraba električne energije v podatkovnih centrih se je med letoma 2023 in 2024 povečala, pri čemer gre tem centrom petina oskrbe Irske z električno energijo. Ocenjuje se, da bi se ta delež lahko povečal, saj se sektor še naprej širi. Irska komisija za regulacijo gospodarskih javnih služb je decembra 2025 izdala dokončno politiko priključevanja za priključitev novih podatkovnih centrov na elektroenergetsko omrežje. Zato morajo podatkovni centri na kraju samem ali lokalno zagotoviti proizvodnjo ali shranjevanje energije, ki jo je mogoče dispečirati, kot ustreza njihovi največji uvozni zmogljivosti. Poleg tega morajo v 6-letnem obdobju izvajanja 80 % njihovega letnega povpraševanja pokriti novi, dodatni projekti na področju energije iz obnovljivih virov na Irskem. Čeprav gre za pomemben korak, obstajajo tveganja vezanosti na fosilna goriva, ki jih je treba obravnavati. Preostali delež letnega povpraševanja bi se lahko pokrili s proizvodnjo električne energije iz fosilnih goriv, kar bi zaviralo razogljičenje energetskega sistema. Poleg tega bi lahko 6-letno obdobje izvajanja kratkoročno prispevalo k znatnemu povečanju proizvodnje električne energije iz fosilnih goriv, s čimer bi bil ogrožen cilj zmanjšanja emisij do leta 2030. Nadaljnje zagotavljanje, da je prostorsko načrtovanje velikih porabnikov energije usklajeno z razpoložljivostjo obnovljivih virov energije in omejitvami v omrežju, zlasti z izvajanjem ukrepov, opredeljenih v strategiji za velike porabnike energije LEAP, bi prispevalo k preprečevanju nekaterih težav, povezanih z dodatnim priključevanjem.

- (29) Za večjo trajnostnost mobilnosti na Irskem so potrebne nadaljnje naložbe v bolj integrirano omrežje javnega prevoza, saj bi to lahko ublažilo prometne zastoje v mestih, izboljšalo mobilnost delovne sile in podprlo trajnostno rast. Izboljšanje povezljivosti med podeželskimi in mestnimi območji bi zmanjšalo odvisnost od uporabe avtomobila, izboljšalo dostop do storitev na podeželju in prispevalo k bolj vključujočemu gospodarskemu razvoju, hkrati pa zagotovilo, da bodo vse regije imele koristi od prehoda na nizkoogljično gospodarstvo. Nadaljnji razvoj brezemisijskega železniškega prometa je bistven za dostopnost in razogljičenje. Glede na izziv razogljičenja cestnega prometa se Irsko spodbuja, naj pospeši uvajanje polnilne infrastrukture za avtomobile in tovornjake. To bi prispevalo tudi k večji uporabi električnih vozil. Gostota polnilne infrastrukture ostaja omejena, tudi na podeželju. Poleg tega v zvezi s polnilno infrastrukturo v cestnem omrežju TEN-T še vedno obstajajo znatne vrzeli v primerjavi s cilji do leta 2030, določenimi v uredbi o infrastrukturi za alternativna goriva.
- (30) Irska se srečuje z izzivi v zvezi s prehodom na bolj trajnosten kmetijski sektor. Emisije toplogrednih plinov iz sektorja bi se lahko še zmanjšale, da bi se zagotovila skladnost z nacionalnimi cilji in cilji EU. Čeprav je v podnebnem akcijskem načrtu določen cilj, da se do leta 2030 emisije zmanjšajo za 25 %,časni podatki kažejo, da so se emisije od leta 2018 zmanjšale le malo, zato je še vedno nekaj manevrskega prostor za dodatne ukrepe politike. Poleg tega bi lahko dodatno obravnavali odtekanje hranil v kmetijstvu, saj to vpliva na kakovost vodnih teles. Približno polovica površinskih voda je bila v zadnjem ocenjevalnem ciklu za obdobje 2019–2024 v nezadovoljivem ekološkem stanju, kot kažejo podatki irske agencije za varstvo okolja. Čeprav so bili za obravnavanje teh izzivov sprejeti pomembni ukrepi, bi lahko razvoj dodatnih politik in praks pripomogel k hkratnemu zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in izgub hranil.

- (31) V posodobljenem nacionalnem razvojnem načrtu so predvidene znatne naložbe v vodno infrastrukturo. Ključno je zagotoviti pravočasno izvajanje in učinkovito izvedbo, da se odpravijo trajne strukturne pomanjkljivosti. Čiščenje odpadnih voda se še naprej srečuje z izzivi glede zanesljivosti in okoljske uspešnosti, saj starajoča se infrastruktura in omejena zmogljivost čiščenja ovirata napredek pri doseganju standardov. Kljub izboljšavam stopnja vodnih izgub ostaja med najvišjimi v EU, kar kaže na potrebo po bolj ambicioznih prizadevanjih. Demografska rast, medsektorske razvojne potrebe in pritiski, povezani s podnebjem, še dodatno povečujejo ranljivost sektorja. Pričakuje se, da bodo tekoči infrastrukturni projekti prispevali k napredku, vendar ostaja učinkovita izvedba ključna za pretvorbo razpoložljivih finančnih sredstev v konkretne izboljšave. Poleg tega izvajanje ekonomskih ukrepov za prekomerno rabo vode kljub jasnemu pravnemu okviru še ni napredovalo. Zagotavljanje izvajanja ukrepov za omejitev prekomerne rabe vode bi spodbudilo učinkovitejšo rabo ter podprlo stabilno in odporno zagotavljanje storitev za rabo vode.

- (32) Čeprav je Irska vzpostavila okvir politike za krožno gospodarstvo, je napredek pri doseganju krožnosti omejen in je bil v glavnem omejen na nižje stopnje hierarhije ravnanja z odpadki, kar poudarja potrebo po bolj ambicioznih in sistemskih ukrepih. Stopnja krožne rabe materialov in stopnja recikliranja komunalnih odpadkov sta pod povprečjem EU. Tudi recikliranje embalaže ni na dobri poti, da bi dosegli cilje EU za leto 2025. Na splošno nastaja vedno več odpadkov, vendar je njihova obdelava še vedno osredotočena na odstranjevanje in postopke energetske predelave, kot sta sežiganje in odlaganje, pri čemer znaten delež obdelave poteka v tujini. Podobni vzorci so opaženi pri gradbenih odpadkih in odpadkih iz rušenja objektov, največjem toku odpadkov na Irskem, ki se je v zadnjem desetletju podvojil. V nacionalnem razvojnem načrtu je programom, povezanim s krožnostjo, sektorsko dodeljenih do 600 milijonov EUR in določen je bil nacionalni cilj, da se poveča stopnja krožne rabe materialov, vendar bo dober napredek odvisen od večje ambicioznosti politike, povečanih naložb, zlasti v domače zmogljivosti recikliranja, ter medsektorskega izvajanja, vključno z osredotočenostjo na gradbene odpadke in odpadke iz rušenja objektov. Razvoj novih ekonomskih instrumentov in okrepitev obstoječih, vendar omejenih ukrepov bi lahko pomagala dodatno preusmeriti spodbude po celotni hierarhiji ravnanja z odpadki.
- (33) Glede na ključno vlogo človeškega kapitala pri krepitvi konkurenčnosti in strateške avtonomije Unije je Svet leta 2026 priporočil, naj države članice ukrepajo, da bi nujno rešile strukturne izzive, povezane s človeškim kapitalom, na področju spretnosti, izobraževanja in usposabljanja, ki ovirajo konkurenčnost. Specifična priporočila za Irsko za leto 2026 lahko prispevajo k izvajanju priporočila Sveta o človeškem kapitalu v Uniji.

- (34) Potrebna je večja ponudba socialnih stanovanj za zmanjšanje brezdomstva in zaščito segmentov prebivalstva z nizkimi dohodki, ki si ne morejo privoščiti najema na zasebnem najemniškem trgu. Gradnja cenovno dostopnih in socialnih stanovanj se povečuje, vendar še vedno močno zaostaja za trenutnimi cilji in povpraševanjem, kar se odraža v približno 61 500 gospodinjstvih na čakalnih seznamih ter dodatnih 66 047 gospodinjstvih, vključenih v shemo pomoči za plačilo stanovanj in shemo najemniških stanovanj, ter 5 706 gospodinjstvih, vključenih v druge sheme subvencij za najemnine. V socialna stanovanja so bile vložene znatne naložbe. Vendar omejitve ponudbe v gradbeništvu ostajajo, izzivi, povezani z zmogljivostmi, viri in finančnim načrtovanjem lokalnih organov ter vzdržnostjo in stabilnostjo financiranja odobrenih stanovanjskih organizacij, pa dodatno omejujejo rast ponudbe socialnih stanovanj. Število brezdomcev se je v zadnjih petih letih podvojilo in doseglo rekordnih 17 500 oseb v zasilnih bivališčih, od tega več kot 5 500 otrok. Trenutni programi za preprečevanje brezdomstva so prinesli skromne rezultate in tega povečanja niso mogli ustaviti.
- (35) Zaradi hitre rasti cen stanovanjskih nepremičnin v zadnjem desetletju so stanovanja postala vse manj dostopna tako za kupce kot za najemnike. Nezadostno število cenovno dostopnih stanovanj vpliva na konkurenčnost Irske, saj omejuje sposobnost podjetij, zlasti MSP, da privabijo kvalificirane delavce, kar povečuje pritisk na plače. Gradnja novih stanovanj se povečuje, vendar še zdaleč ne zadovoljuje stanovanjskih potreb. To kaže, da so potrebni nadaljnji ukrepi za odpravo omejitev zmogljivosti v sektorju stanovanjske gradnje, ki vključujejo nezadosten dostop do infrastrukture, kot sta prometna in komunalna infrastruktura, nezadostno razpoložljivost zemljišč, negotovosti pri načrtovanju, nezadostne možnosti financiranja, pomanjkanje gradbenih delavcev in nizko produktivnost v gradbenem sektorju.

- (36) Lokalni organi so ključni akterji pri izvajanju nacionalnega okvira načrtovanja in imajo pristojnosti v več sektorjih, tudi na področju stanovanj in načrtovanja. Omejitve pri njihovih virih, upravnih zmogljivostih in financiranju so povzročile zamude pri naložbah v infrastrukturo in izvajanju politik ter vrzeli pri zagotavljanju storitev, kar lahko vpliva tudi na stanovanjske projekte. To kaže, da je treba okrepiti zmogljivosti lokalnih organov, na primer z omogočanjem dolgoročnejšega finančnega načrtovanja, da bi se povečale lokalne zmogljivosti za izvajanje stanovanjskih projektov na posameznih območjih.
- (37) Irski trg dela ostaja trden in kaže nizko stopnjo brezposelnosti, vendar je doseganje vključujoče rasti, ki bi koristila vsem skupinam, še vedno izziv. Na Irskem se invalidi soočajo z nizko stopnjo zaposlenosti v primerjavi z ostalim prebivalstvom in vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov je opazno večja od povprečja EU; poleg tega je pri invalidih tveganje za revščino bistveno višje. Obveznosti oskrbe in neustrezen dostop do socialnih storitev ostajajo ključne ovire za dostop staršev samohranilcev do trga dela, ti pa so izpostavljeni tudi nesorazmerno visokemu tveganju revščine. Hkrati v ključnih sektorjih še vedno vztrajata pomanjkanje spretnosti in njihova neusklajenost s povpraševanjem, kar kaže na to, da je treba neaktivne osebe bolj ozavestiti in jim omogočiti izpopolnjevanje. Vlaganje v spretnosti bi moralo spodbujati večjo socialno vključenost prikrajšanih skupin, vključno z invalidi, starši samohranilci, Romi in Travellerji, ter jim pomagati pri izhodu iz revščine.
- (38) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2026 priporočil, naj države članice euroobmočja ukrepajo, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja za leto 2026. Kar zadeva Irsko, priporočilo 1 prispeva k izvajanju prvega, drugega in tretjega priporočila o euroobmočju, priporočilo 2 prispeva k izvajanju četrtega priporočila o euroobmočju, priporočilo 3 prispeva k izvajanju sedmega in enajstega priporočila o euroobmočju, priporočilo 4 prispeva k izvajanju sedmega priporočila o euroobmočju, priporočilo 6 pa prispeva k izvajanju petega priporočila o euroobmočju –

PRIPOROČA, da Irska v letih 2026 in 2027 ukrepa tako, da:

1. upošteva najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov, ki jih je Svet priporočil 10. marca 2026; okrepi skupne odhodke za obrambo in varnostne odhodke ter pripravljenost v skladu z odstavkom 53 sklepov Evropskega sveta z dne 19. marca 2026, krati pa zagotovi vzdržnost dolga in učinkovito porabo ter postopno prilagodi proračun, da se ohranijo strukturno višji odhodki za obrambo; zagotovi, da so ukrepi, sprejeti za ublažitev učinka zvišanja cen energije, začasni, namenjeni zaščiti ranljivih gospodinjstev ali zadostitvi potreb energetske intenzivnih podjetij, da ohranijo spodbude za prihranke energije in da so njihovi fiskalni stroški v skladu z zavezami iz fiskalnega okvira EU; razširi davčno osnovo, da zmanjša tveganja, povezana z visoko koncentracijo irskih davčnih prihodkov; nadaljuje prizadevanja za izvajanje ukrepov glede stroškovne učinkovitosti v zdravstvenem sistemu ter hkrati pospeši prehod na splošno in dostopno primarno zdravstveno varstvo;
2. zagotovi kontinuiteto reform in naložb, ki se izvajajo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost; ohrani zagon pri izvajanju programov kohezijske politike, pri čemer se po potrebi opre na prerazporeditev v strateške prednostne naloge in prožnosti, dogovorjene v okviru vmesnega pregleda okvira kohezijske politike;
3. zagotovi učinkovito in trajno povečanje javnih naložb v raziskave in razvoj ter podpore naložbam podjetij v raziskave in razvoj, pri čemer se osredotoči na ustrezno in pravočasno izvajanje ukrepov, vključno z instrumenti neposrednega financiranja, za izboljšanje produktivnosti domačih podjetij; razširi vire financiranja za podjetja v razširitveni fazi z olajšanjem udeležbe institucionalnih vlagateljev v tveganem kapitalu in zasebnem lastniškem kapitalu; omogoči, da gospodinjstva več neposredno vlagajo na kapitalskih trgih;

4. zmanjša splošno odvisnost od fosilnih goriv; pospeši uvajanje obnovljivih virov energije, tudi z racionalizacijo okvira za izdajanje dovoljenj; odpravi preostale regulativne ovire za prožnost, ki ne vključuje fosilnih goriv; pospeši posodobitev in širitev omrežne infrastrukture; okrepi prilagajanje odjema; izvede ciljno usmerjene ukrepe, ki podpirajo energetska učinkovitost v zasebnih stavbah, in ohrani prizadevanja glede javnih stavb; dodatno vlaga v rešitve za daljinsko ogrevanje, da bi izkoristila potencial za razogljičenje ogrevanja; zagotovi, da priključitev velikih uporabnikov energije na elektroenergetsko omrežje spremljata dodatna zmogljivost za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in prožnost sistema; okrepi naložbe v trajnostni promet ob upoštevanju regionalnih razlik in pospeši uvajanje javno dostopnih polnilnih mest za brezemisijška vozila;
5. spodbuja nadaljnje trajnostne kmetijske politike in prakse, ki zmanjšujejo izgube hranil in emisije; zagotovi izvajanje naložb v vodno infrastrukturo za izboljšanje čiščenja odpadnih voda in zmanjšanje vodne izgube ter izvajanje ukrepov za obravnavanje prekomerne rabe vode; poveča naložbe v krožno gospodarstvo, da izboljša domače zmogljivosti recikliranja, ter nadalje razvija ekonomske instrumente za preprečevanje nastajanja odpadkov in povečanje deleža ponovne uporabe, ponovne izdelave in recikliranja;

6. dodatno poveča ponudbo cenovno dostopnih in socialnih stanovanj ter hkrati preprečuje in zmanjšuje stanovanjsko izključenost ranljivih skupin; še naprej obravnava omejitve zmogljivosti v sektorju stanovanjske gradnje z izboljšanjem dostopa do infrastrukture, gospodarjenja z zemljišči, načrtovanja, pogojev financiranja, ponudbe delovne sile in gradbenih metod; okrepi zmogljivosti lokalnih organov za izvajanje stanovanjskih projektov; okrepi vključenost prikrajšanih skupin na trg dela in njihovo socialno vključenost z vzpostavitvijo bolj ciljno usmerjenega ozaveščanja in izpopolnjevanja ter z izboljšanjem zagotavljanja socialnih storitev in olajšanjem dostopa do njih.

V Bruslju,

Za Svet
predsednik/predsednica
